

[Strona Główna](#) > ... > [Wszczęcie Postępowania Sądowego](#) > [Gdzie I jak](#) > [Koszty](#) > [Italy](#)

Koszty

Autor treści:

Włochy

Włochy

Na tej stronie przedstawiono informacje na temat kosztów postępowania sądowego we Włoszech.

Ramy regulujące wynagrodzenie adwokatów

Adwokaci

We Włoszech istnieje jedna kategoria adwokatów, którzy – po zarejestrowaniu się w odpowiedniej izbie – mogą reprezentować klientów we wszystkich postępowaniach przed wszystkimi sądami, z wyjątkiem sądów wyższej instancji (Sąd Kasacyjny – *Corte di Cassazione* – i Rada Stanu – *Consiglio di Stato*), w przypadku których konieczne są szczególne kwalifikacje.

Przepisy regulujące koszty postępowania zawarto w skonsolidowanej ustawie ustanawiającej przepisy prawne i regulacyjne w zakresie kosztów sądowych (*Testo Unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di spese di giustizia*, TUSG), o której mowa w dekreście Prezydenta Republiki nr 115 z dnia 30 maja 2002 r., ostatnio zmienionym [dekretem legislacyjnym nr 83 z dnia 27 czerwca 2015 r.](#), przekształconym – ze zmianami – w [ustawę nr 132 z dnia 6 sierpnia 2015 r.](#) [dekretem legislacyjnym nr 156 z dnia 24 września 2015 r.](#) i [ustawą nr 208 z dnia 28 grudnia 2015 r.](#), a także nową ustawą o zawodach prawniczych (ustawa nr 247/2012 lub L.P.F.), z późniejszymi zmianami wprowadzonymi [dekretem ministerialnym nr 55/2014](#) (który zastąpił dekret ministerialny nr 140/2012) w sprawie określenia parametrów ustalania wysokości wynagrodzeń adwokatów w rozumieniu art. 13 ust. 6 ustawy nr 247 z dnia 31 grudnia 2012 r., który obowiązuje od 3 kwietnia 2014 r. Opłaty określone w dekreście ministerialnym nr 55/2014 zaktualizowano w późniejszych dekretach ministerialnych nr 37/2018 i nr 147/2022.

W ustawie nr 247/2012 o adwokaturze, zgodnie z wcześniej obowiązującym głównym przepisem (art. 9 dekretu legislacyjnego nr 1 z dnia 24 stycznia 2012 r., przekształconego – ze zmianami – w ustawę nr 27 z dnia 24 marca 2012 r.), którym zniesiono stawki wyznaczone dla zawodów regulowanych i wprowadzono odniesienie do parametrów określonych w dekreście ministerstwa monitorującego na potrzeby ustalania wysokości (sądowego) wynagrodzenia przedstawicieli zawodów prawniczych, potwierdzono konieczność jej ustalania w oparciu o parametry określone co dwa lata przez Ministerstwo Sprawiedliwości na podstawie zalecenia CNF (czyli Krajowej Rady Adwokackiej – *Consiglio Nazionale Forense*).

Przepisy regulujące przydzielanie zadań i wypłacanie wynagrodzenia zawarto w szczególności w art. 13 ustawy nr 247/2012:

- Adwokaci mogą również podejmować się realizacji zleceń zawodowych dla własnych korzyści.
- Adwokaci mogą świadczyć usługi nieodpłatnie.
- Wysokość wynagrodzenia ustala się zazwyczaj na piśmie w chwili podjęcia się realizacji zlecenia. Przy uzgadnianiu wynagrodzenia strony korzystają z pełnej swobody uznania: wynagrodzenie może mieć formę płatności zryczałtowanej; można zawrzeć umowę czasową, która obejmuje zazwyczaj co najmniej jedną kwestię, w zależności do stopnia realizacji zadań i okresów świadczenia usług, a także umowy obejmującej poszczególne etapy realizacji zlecenia lub określone usługi bądź całość zlecenia; wysokość wynagrodzenia można również ustalić jako odsetek wartości przedmiotu sporu lub kwoty, jaką klient może otrzymać po zakończeniu postępowania, przy czym przy ustalaniu tej kwoty nie bierze się pod uwagę wyłącznie

wartości składników majątku.

- Nie można zawierać umów uprawniających adwokata do otrzymania całości lub części wynagrodzenia w postaci udziału w nieruchomości, której dotyczą świadczone usługi lub która jest przedmiotem sporu.
- Zgodnie z zasadą przejrzystości adwokaci są zobowiązani poinformować klienta o stopniu złożoności zleconej sprawy i przedstawić mu wszystkie istotne informacje dotyczące wszelkich możliwych opłat od chwili przyjęcia zlecenia aż do zakończenia prowadzenia sprawy; na wniosek klienta adwokat przedstawia mu również na piśmie przewidywany koszt swoich usług, z podziałem na wydatki i koszty (w tym kwoty ryczałtowe) oraz wynagrodzenie.
- Parametry określone w dekrete wydawanym co dwa lata przez Ministerstwo Sprawiedliwości na wniosek Krajowej Rady Adwokackiej (*Consiglio Nazionale Forense*, CNF) mają zastosowanie wówczas, gdy wysokość wynagrodzenia nie została określona na piśmie ani w żaden inny sposób uzgodniona przez strony, w przypadku sądowego postępowania likwidacyjnego, w przypadku, gdy usługi są świadczone w interesie osób trzecich, lub w przypadku świadczenia usług z urzędu zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Jeżeli spór będący przedmiotem postępowania sądowego lub arbitrażowego ma swoje źródło w umowach sporządzonych w dowolnej formie, na stronach tych umów spoczywa odpowiedzialność solidarna za pokrycie wynagrodzeń wszystkich adwokatów prowadzących działalność zawodową na przestrzeni ostatnich trzech lat, którzy w dalszym ciągu są wierzycielami, oraz za zwrócenie im wszelkich poniesionych przez nich kosztów, chyba że wyraźnie zrzekli się oni korzyści wynikających z takiej odpowiedzialności solidarnej.
- Jeżeli adwokat i klient nie są w stanie dojść do porozumienia, każdy z nich może skontaktować się z lokalną izbą adwokacką w celu podjęcia próby polubownego rozstrzygnięcia sporu.
- Jeżeli polubowne rozstrzygnięcie sporu okaże się niemożliwe, Krajowa Rada Adwokacka może – na wniosek jej członka – wydać opinię potwierdzającą zasadność roszczenia adwokata dotyczącego wykonanej przez niego pracy.
- Poza wynagrodzeniem za wyświadczone usługi adwokaci są również uprawnieni do otrzymania – od klienta, jeżeli kwestię tę uregulowano w umowie, albo w toku postępowania likwidacyjnego – kwoty na pokrycie kosztów zryczałtowanych, niezależnie od zwrotu faktycznie poniesionych kosztów oraz wszelkich wydatków i opłat uiszczonych przez adwokata z góry w interesie klienta.

W związku z powyższym od 3 kwietnia 2014 r. wszystkich płatności dokonuje się zgodnie z przepisami wspomnianego powyżej dekretu ministerialnego nr 55/2014. Przewidziane w nim parametry nie opierają się na poszczególnych czynnościach dokonywanych przez adwokata (wykonywanie połączeń telefonicznych, analizowanie dokumentów, udział w rozprawach, przesłuchiwanie świadków itp.), ale bazują na etapach postępowania (zarówno cywilnego, jak i karnego). Dla każdego etapu postępowania ustala się średnią kwotę wynagrodzenia, którą sędzia może podwyższyć lub obniżyć o określoną wartość procentową w zależności od okoliczności danej sprawy (jej charakteru, poziomu złożoności i powagi oraz wartości i pilności wyświadczonych usług, faktu wydania nakazów tymczasowych itp.) oraz od rodzaju sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

[Wynagrodzenie określone w dekrete ministerialnym nr 147/2022 \(1 620 KB\)](#)

Do uzgodnionego lub obliczonego na podstawie parametrów wynagrodzenia należy doliczyć „opłaty dodatkowe”.

Opłaty dodatkowe obejmują:

- wydatki (tj. potwierdzone koszty, jakie adwokat poniósł z własnych środków finansowych);
- opłatę na poczet kosztów ogólnych (w wysokości 15% zgodnie z art. 2 dekretu ministerialnego nr 55/2014);
- koszty podróży (art. 27 dekretu ministerialnego nr 55/2014: koszty zakwaterowania + 10% oraz dodatek za przebyte kilometry odpowiadający 1/5 kosztów paliwa za każdy kilometr);
- składkę na ubezpieczenie społeczne w wysokości 4% (C.N.P.A – składki emerytalne dla adwokatów) oraz
- stawkę VAT na poziomie 22% (podwyższona od 1 października 2013 r. zgodnie z ustawą nr 98/2011).

Kwota na pokrycie nieprzewidzianych wydatków wynosi 10% kosztów zakwaterowania adwokata w przypadku konieczności odbycia przez niego podróży lub kosztów dojazdu, jeżeli korzystał z własnego samochodu.

Koszty stałe

Koszty stałe w postępowaniu cywilnym

Koszty stałe stron postępowania cywilnego

W postępowaniu cywilnym każda strona pokrywa – oprócz wynagrodzenia adwokata – koszty własnych pism procesowych i innych dokumentów niezbędnych w postępowaniu, jeżeli wymaga tego prawo lub sąd (art. 8 ustawy o kosztach prawnych – tekst jednolity).

Jaka jest wysokość kosztów sądowych?

Opłaty w postępowaniu cywilnym są następujące:

Opłata standardowa: art. 9 i nast. dekretu prezydenckiego nr 115/2002. Jej kwota zależy od wartości przedmiotu sporu (43 euro, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 1 100 euro, oraz w postępowaniach dotyczących obowiązkowego ubezpieczenia społecznego i obowiązkowej pomocy społecznej oraz w innych postępowaniach szczególnych; 98 euro, gdy wartość przedmiotu sporu jest wyższa niż 1 100 euro, ale nie przekracza 5 200 euro, i w postępowaniach nieprocesowych oraz w innych postępowaniach szczególnych; 237 euro, gdy wartość przedmiotu sporu jest wyższa niż 5 200 euro, ale nie przekracza 26 000 euro, i w postępowaniach nieprocesowych o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu podlegających właściwości wyłącznej sędziego pokoju; 518 euro, gdy wartość przedmiotu sporu jest wyższa niż 26 000 euro, ale nie przekracza 52 000 euro, i w postępowaniach cywilnych o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu; 759 euro, gdy wartość przedmiotu sporu jest wyższa niż 52 000 euro, ale nie przekracza 260 000 euro; 1 214 euro, gdy wartość przedmiotu sporu jest wyższa niż 260 000 euro, ale nie przekracza 520 000 euro; 1 686 euro, gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 520 000 euro).

Wysokość ujednoczonej opłaty za wniesienie pozwu zwiększa się o połowę w postępowaniu apelacyjnym i podwaja się w postępowaniu przed Sądem Kasacyjnym.

Jeżeli apelacja, w tym również apelacja wzajemna, zostanie oddalona w całości bądź uznana za niedopuszczalną lub za niemożliwą do uwzględnienia, osoba wnosząca apelację jest zobowiązana uiścić – na podstawie postanowienia sądu – standardową opłatę ujednoczoną za wniesienie pozwu powiększoną o dodatkową sumę w kwocie równoważnej opłacie za wniesienie apelacji, niezależnie od tego, czy jest to apelacja główna, czy wzajemna.

Opłata należna z tytułu wszczęcia postępowania egzekucyjnego w odniesieniu do nieruchomości wynosi 278 euro. W innych postępowaniach egzekucyjnych wysokość tej opłaty zmniejsza się o połowę. Opłata należna z tytułu wszczęcia postępowania egzekucyjnego w odniesieniu do nieruchomości o wartości nieprzekraczającej 2 500 euro wynosi 43 euro. Opłata za wszczęcie postępowania w sprawie sprzeciwu wobec czynności egzekucyjnych wynosi 168 euro.

W postępowaniu przed Sądem Kasacyjnym poza ujednoczoną opłatą standardową należy również uiścić kwotę w wysokości odpowiadającej stałej opłacie z tytułu rejestracji orzeczeń sądów.

W przypadku określonych postępowań szczególnych obowiązują również inne opłaty.

Doręczenia na wniosek urzędu: art. 30 dekretu prezydenckiego nr 115 z 2002 r.:

ART. 30 (Zryczałtowane płatności zaliczkowe uiszczane przez osoby fizyczne na rzecz organów podatkowych w postępowaniu cywilnym): 1. Strona, która jako pierwsza wytoczyła powództwo, która złożyła pismo wszczynające postępowanie lub która – w toku postępowania egzekucyjnego w przedmiocie roszczeń posesoryjnych – zwróciła się o podział lub sprzedaż zajętych składników majątku, jest zobowiązana do uiszczenia opłat, pokrycia kosztów podróży i kosztów pocztowych związanych z doręczeniem dokonywanym na wniosek przedstawiciela urzędu w ramach zryczałtowanej płatności w wysokości 27 euro, z wyjątkiem postępowań, o których mowa w artykule ustawy nr 319 z dnia 2 kwietnia 1958 r., z późniejszymi zmianami, a także z wyjątkiem postępowań, do których zastosowanie mają przepisy tego artykułu.

Opłaty z tytułu doręczeń: art. 32 i nast. dekretu prezydenckiego nr 115/2002.

ART. 32 (Doręczenia na wniosek stron) 1. Strony mają obowiązek pokryć poniesione przez urzędników sądowych opłaty i koszty podróży lub koszty wysłania żądanych dokumentów; w postępowaniach dotyczących obowiązkowych sporów na gruncie prawa pracy, zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej obowiązek pokrycia tego rodzaju kosztów spoczywa na organach podatkowych.

ART. 33 (Podróże odbywane na potrzeby doręczeń i czynności egzekucyjnych dokonywanych na wniosek strony korzystającej z pomocy prawnej przyznanej przez państwo)

1. Jeżeli doręczeń i czynności egzekucyjnych będących przedmiotem wniosku strony korzystającej z pomocy prawnej przyznanej przez państwo dokonuje się przy okazji dokonywania innych odpłatnych czynności, opłaty związane z podróżą i koszty podróży lub koszty pocztowe są konsolidowane.

2. Jeżeli adresy, pod którymi należy dokonać doręczeń lub czynności egzekucyjnych, znajdują się w różnych gminach lub są oddalone od siebie o więcej niż 500 metrów, opłaty związane z podróżą i koszty podróży lub koszty pocztowe księguje się jako debet.

3. Jeżeli urzędnicy sądowi nie dokonają stosownych czynności w tym samym czasie co czynności, które zostały opłacone, koszty podróży lub koszty pocztowe pokrywają organy podatkowe, przy czym tego rodzaju koszty księguje się jako debet.

4. Jeżeli urzędnicy sądowi ponieśli szereg kosztów podróży w związku z koniecznością dokonania czynności w różnych gminach lub w miejscach oddalonych od siebie o więcej niż 500 metrów, organy podatkowe pokrywają wyłącznie najwyższe z tych kosztów, natomiast pozostałe z nich księguje się jako debet razem ze stosownymi opłatami.

ART. 34 (Kwota opłat) 1. Z tytułu doręczenia pism pobiera się jednorazową opłatę w następującej wysokości:

1. w przypadku pism skierowanych do maksymalnie dwóch adresatów: 2,58 euro;
2. w przypadku pism skierowanych do od trzech do sześciu adresatów: 7,75 euro;
3. w przypadku pism skierowanych do więcej niż sześciu adresatów: 12,39 euro.

ART. 35 (Wysokość kosztów podróży)

Koszty podróży nalicza się w następujący sposób: a) do 6 kilometrów: 1,65 euro; b) do 12 kilometrów: 3,00 euro; c) do 18 kilometrów: 4,14 euro; d) powyżej 18 kilometrów – dodatkowe 0,88 euro za każde kolejne 6 kilometrów lub odcinek trasy dłuższy niż trzy kilometry, w zakresie określonym w lit. c).

ART. 36 (Dodatkowe opłaty z tytułu pilnego charakteru czynności)

Wysokość opłat i kosztów podróży zwiększa się o połowę w przypadku dokonywania czynności o pilnym charakterze, z wyjątkiem składania protokołów egzekucji z nieruchomości w kancelarii sądu, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne. W przypadku odbywania podróży w celu dokonania czynności w kilku miejscach w ramach jednego wyjazdu opłatę z tytułu pilnego charakteru czynności uiszcza się tylko raz w zakresie uzgodnionym dla czynności, która odnosi się do rozszczenia o najwyższej wartości, lub w celu pokrycia kosztów opiekujących na najwyższą kwotę. Czynności, których należy dokonać tego samego lub kolejnego dnia, uznaje się za czynności o pilnym charakterze. Wniosek, w którym wskazuje się konkretną datę dokonania czynności, można złożyć wyłącznie w odniesieniu do pism, których termin doręczenia upływa tego samego dnia, co wyraźnie wynika z przepisów lub z oświadczeń woli stron.

Opłaty za sporządzenie kopii i poświadczenia: obecnie, w oczekiwaniu na przyjęcie rozporządzenia, o którym mowa w art. 40 ust. 1 dekretu prezydenckiego nr 115/2002, wysokość opłaty za sporządzenie kopii odpowiada wysokości opłat, o których mowa w art. 266 i nast. wspomnianej powyżej wersji skonsolidowanej ustawy o kosztach sądowych oraz w tabelach przywołanych w tych artykułach.

Należy pamiętać o tym, że art. 4 ust. 5 dekretu z mocą ustawy nr 193 z dnia 29 grudnia 2009 r. przekształconego, ze zmianami, w ustawę nr 24 z dnia 22 lutego 2010 r. stanowi, że kwotę opłat za wydanie papierowej kopii pisma, w tym kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem, przewidzianą w tabelach 6 i 7 załączonych do dekretu prezydenckiego nr 115/2002 i określoną – odpowiednio – w art. 267 i 268 wspomnianej powyżej wersji skonsolidowanej ustawy należy podwyższyć o 50%.

Wysokość opłat za sporządzenie kopii dostosowuje się co trzy lata, biorąc pod uwagę zmianę poziomu wskaźnika cen konsumpcyjnych obliczanego przez włoski Krajowy Urząd Statystyczny (ISTAT), zgodnie z art. 274 dekretu

prezydenckiego nr 115/2002.

Opłaty za sporządzenie kopii i poświadczenia: obecnie wysokość tych opłat regulują przepisy dekretu Ministerstwa Sprawiedliwości (obowiązującego od 30 czerwca 2015 r.).

Koszty stałe w postępowaniu karnym

Koszty stałe stron postępowania karnego

Przepisy regulujące koszty postępowania zawarto w skonsolidowanej ustawie ustanawiającej przepisy prawne i regulacyjne w zakresie kosztów sądowych, o której mowa w dekrete Prezydenta Republiki nr 115 z dnia 30 maja 2002 r., ostatnio zmienionym [dekretem legislacyjnym nr 83 z dnia 27 czerwca 2015 r.](#), przekształconym – ze zmianami – w [ustawę nr 132 z dnia 6 sierpnia 2015 r.](#), w [dekret legislacyjny nr 156 z dnia 24 września 2015 r.](#) i w [ustawę nr 208 z dnia 28 grudnia 2015 r.](#), a także w nową ustawę nr 247/2012 o zawodach prawniczych, zmienioną [dekretem ministerialnym nr 55/2014](#) (który zastąpił dekret ministerialny nr 140/2012) w sprawie określenia parametrów ustalania wysokości wynagrodzeń adwokatów w rozumieniu art. 13 ust. 6 ustawy nr 247 z dnia 31 grudnia 2012 r., który obowiązuje od 3 kwietnia 2014 r.

Zgodnie z art. 12 wspomnianego dekretu ministerialnego wysokość opłat różni się w zależności od specyfiki, pilności i wartości dokonywanej czynności, znaczenia, charakteru i stopnia złożoności postępowania, powagi i liczby aktów oskarżenia, liczby i stopnia złożoności rozpoznawanych kwestii prawnych i faktycznych, sporów dotyczących orzecznictwa, organu sądowego, przed którym wszczęto postępowanie, znaczenia składników majątku będących przedmiotem postępowania, liczby dokumentów, które należy zbadać, skali stałego zaangażowania, w tym również jeżeli chodzi o częstotliwość podróży z głównego miejsca pracy adwokata, a także rezultatu postępowania, po uwzględnieniu konsekwencji na gruncie prawa cywilnego i sytuacji finansowej klienta. W tym kontekście należy również wziąć pod uwagę liczbę rozpraw i czas potrzebny na dokonanie powiązanych czynności. Sąd opiera się na przedstawionych w tabelach wartościach uśrednionych, które można zazwyczaj – poprzez zastosowanie parametrów ogólnych – podwyższyć o maksymalnie 80% lub obniżyć o maksymalnie 50%. Gdy adwokat świadczy usługi na rzecz kilku osób występujących w postępowaniu w tym samym charakterze, jego wynagrodzenie można zazwyczaj podwyższyć o 20% za każdą dodatkową osobę aż do poziomu 10 osób, a następnie o 5% za każdą kolejną osobę, aż do osiągnięcia łącznej liczby 20 osób obsługiwanych przez jednego adwokata. Jeżeli – niezależnie od występowania w postępowaniu w tym samym charakterze – świadczone usługi specjalistyczne nie obejmują analizowania konkretnych i odrębnych okoliczności faktycznych lub prawnych w odniesieniu do poszczególnych oskarżonych oraz w odniesieniu do poszczególnych sporów, kwotę, która w innym przypadku byłaby należna z tytułu udzielenia pomocy jednej osobie, obniża się zazwyczaj o 30%.

Wynagrodzenie wypłaca się na poszczególnych etapach postępowania.

Poniżej przedstawiono przykładowe elementy składające się na łączną kwotę wynagrodzenia adwokata w podziale na etapy postępowania: a) na etapie badania sprawy, uwzględniając czynności dochodzeniowo-śledcze: analiza i badanie dokumentów, przeprowadzanie wizji lokalnych, wstępne wyszukiwanie dokumentów, konsultacje z klientem, współpracownikami lub doradcami, sporządzanie pisemnych lub ustnych sprawozdań lub opinii, co wiąże się z koniecznością podejmowania określonych działań przed rozpoczęciem etapu wstępnego; b) na etapie wstępnym: czynności wstępne takie jak sporządzanie skarg, zażaleń, zapytań, wniosków, oświadczeń, sprzeciwów, roszczeń, apelacji i pism procesowych, a także interwencje powoda cywilnego i sporządzanie wezwań powoda cywilnego do stawienia się przed sądem; c) na etapie przygotowawczym lub etapie spornym postępowania: sporządzanie wniosków, formułowanie komunikatów, stawianie się przed sądem lub świadczenie usług związanych z podejmowaniem czynności i prowadzeniem czynności dochodzeniowo-śledczych o charakterze prawnym lub procesowym, uwzględniając czynności na etapie przygotowawczym prowadzone również na rozprawach lub na posiedzeniach zamkniętych, które mają kluczowe znaczenie dla pozyskania i zgromadzenia dowodów, w tym sporządzanie wykazów i wezwań oraz świadczenie powiązanych usług, przesłuchiwanie biegłych, świadków, podejrzanych lub oskarżonych w związku z określonym przestępstwem lub innym powiązaniem z nim przestępstwem; d) na etapie rozstrzygającym: obrona w formie ustnej lub pisemnej, repliki, uczestnictwo w rozprawie, podczas której dochodzi do wygłoszenia mowy końcowej pełnomocnika procesowego strony przeciwnej, niezależnie od tego, czy odbywa się ona przy drzwiach zamkniętych, czy też ma charakter jawny.

Koszty postępowania karnego zaktualizowano w dekrete ministerialnym nr 147/2022, o którym mowa powyżej.

Koszty postępowania karnego pokrywa Skarb Państwa, z wyjątkiem kosztów czynności przeprowadzonych na wniosek stron prywatnych oraz kosztów związanych z ogłoszeniem wyroku.

Niezależnie od tego, czy zainteresowana strona została zatrzymana lub osadzona, czy też nie zastosowano wobec niej żadnego środka ograniczenia wolności, stronie, która znajduje się w trudnej sytuacji finansowej i która odznaczała się dobrym sprawowaniem w placówce, w której ją osadzono, zwraca się poniesione przez nią koszty procesowe i koszty utrzymania, o ile wystąpiła ze stosownym wnioskiem w tym zakresie.

W przypadku wytoczenia powództwa adhezyjnego w toku postępowania karnego zastosowanie ma przepis art. 12 dekretu prezydenckiego nr 115/2002, zgodnie z którym uiszczenie ujednoczonej opłaty z tytułu wytoczenia powództwa nie jest konieczne, jeżeli dąży się wyłącznie do ogólnego skazania strony odpowiedzialnej. Natomiast jeżeli wystąpiono z wnioskiem o zasądzenie określonej kwoty odszkodowania – nawet na zasadzie tymczasowej – w przypadku uwzględnienia tego wniosku wnioskodawca jest zobowiązany uiszczyć opłatę, której wysokość jest uzależniona od kwoty odszkodowania i którą oblicza się zgodnie z przedziałami wartości, o których mowa w art. 13.

Z tytułu doręczenia pism pobiera się jednorazową opłatę. Wysokość wspomnianej jednorazowej opłaty jest następująca:

1. w przypadku pism skierowanych do maksymalnie dwóch adresatów: 2,58 euro;
2. w przypadku pism skierowanych do od trzech do sześciu adresatów: 7,75 euro;
3. w przypadku pism skierowanych do więcej niż sześciu adresatów: 12,39 euro.

Świadkowie niemający miejsca zamieszkania w okręgu sądu prowadzącego postępowanie są uprawnieni do wystąpienia o zwrot kosztów podróży w obie strony w kwocie odpowiadającej kosztowi biletu kolejowego na przejazd na określonej trasie w wagonie drugiej klasy lub kosztowi przelotu w klasie ekonomicznej, jeżeli organy sądowe wyrażą na to zgodę.

W odróżnieniu od właściciela lub posiadacza praw, osobie, której powierzono składniki majątku podlegające zajęciu w toku postępowania karnego w charakterze zabezpieczenia, przysługuje prawo do wynagrodzenia z tytułu sprawowania pieczy nad tymi składnikami majątku i ich przechowywania.

Dieta i koszty podróży poniesione przez świadków i towarzyszące im osoby, dieta i koszty podróży poniesione w związku z koniecznością dokonania czynności poza miejscem, w którym toczy się postępowanie, a także wynagrodzenie należne pracownikom sądu pokrywa się na wniosek zainteresowanych stron, który należy przedłożyć właściwemu organowi.

Koszty sądowe nie obejmują: a) kosztów pochówku osadzonych; b) kosztów przeniesienia osadzonych; c) kosztów transportu, przygotowania do pochówku i pochówku osób, które zmarły na drogach publicznych lub w miejscu publicznym; d) kosztów transportu pism procesowych i przedmiotów, które są potrzebne w toku postępowania.

Informacje, jakich muszą udzielić pełnomocnicy procesowi

Prawa i obowiązki stron

Spoczywający na adwokacie obowiązek informowania swoich klientów o postępach w realizacji zaplanowanej linii obrony wynika z ogólnego wymogu dochowania należytej staranności, o którym mowa w art. 1218 włoskiego kodeksu cywilnego.

W ustawie nr 247/2012 o adwokaturze określono obowiązki adwokata i odniesiono się do zasad etyki zawodowej (art. 3), obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej (art. 4), kosztów ubezpieczenia (art. 12), trybu udzielania pełnomocnictwa (art. 13) i sposobu wykonywania pełnomocnictwa (art. 14), przesłanek niepołączalności stanowisk (art. 18) oraz powiązanych wyjątków (art. 19).

Koszty

Gdzie można znaleźć informacje na temat kosztów sądowych we Włoszech?

Poza tekstami ustawodawczymi, które publikuje się na stronie internetowej dziennika urzędowego Republiki Włoskiej, konkretne informacje można znaleźć na stronach internetowych kancelarii sądów lub rad adwokackich.

W jakich językach można uzyskać informacje o kosztach postępowania we Włoszech?

Informacje te są zazwyczaj publikowane w języku włoskim. Niektóre strony zawierają również informacje w języku angielskim.

Gdzie można znaleźć informacje na temat mediacji?

We Włoszech mediację uregulowano przepisami dekretu legislacyjnego nr 28 z dnia 4 marca 2010 r. zaktualizowanego [dekretem legislacyjnym nr 138 z dnia 13 sierpnia 2011 r.](#), a następnie [dekretem z mocą ustawy nr 69 z dnia 21 czerwca 2013 r. \(ustawa przekształcająca nr 98 z dnia 9 sierpnia 2013 r.\)](#). Oprócz strony internetowej włoskiego Ministerstwa Sprawiedliwości [<http://www.giustizia.it/>, [Strona główna Itinerari a tema \(Obszary tematyczne\)](#) » [Riforma della giustizia \(Reforma sądownictwa\)](#)] stosowne informacje na ten temat zamieszczono również na ogólnodostępnych stronach internetowych prowadzonych przez kancelarie sądów. Funkcjonują również inne specjalistyczne strony internetowe, dostępne wyłącznie po uiszczeniu opłaty.

Podatek od wartości dodanej

Pisma sądowe w sprawach cywilnych, które kończą – choćby częściowo – postępowanie w sprawie, wyroki w sprawie nakazów podlegających tymczasowemu wykonaniu, postanowienia stwierdzające wykonalność orzeczeń arbitrażowych oraz postanowienia stwierdzające wykonalność wyroków sądów zagranicznych w danym państwie podlegają opłatom rejestracyjnym (art. 37 dekretu prezydenckiego nr 131 z dnia 26 kwietnia 1986 r.).

Pomoc prawna

Co to takiego?

Pomoc prawną w postępowaniu karnym przyznaje się w celu zapewnienia możliwości obrony obywatelowi, który nie jest zamożny, podejrzanemu, oskarżonemu, skazanemu, ofierze, pokrzywdzonemu, który zamierza przystąpić do postępowania w charakterze powoda cywilnego, pozwanemu w postępowaniu cywilnym lub stronie, na której spoczywa odpowiedzialność cywilna za uiszczenie grzywny.

Pomoc prawna gwarantowana jest również w postępowaniu cywilnym, administracyjnym, księgowym i podatkowym oraz w postępowaniu nieprocesowym w celu zapewnienia możliwości obrony osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, o ile ich roszczenia nie są w oczywisty sposób bezzasadne.

Pomoc prawną można otrzymać na dowolnym etapie postępowania przed organem dowolnej instancji i w odniesieniu do każdego ewentualnego postępowania powiązanego lub wpadkowego, niezależnie od charakteru łączącego je związku.

Kto może zwrócić się o przyznanie pomocy prawnej?

Pomoc prawną przyznaje się osobom, których dochód stanowiący podstawę do naliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych wykazany w ostatniej deklaracji podatkowej nie przekraczał obowiązującej obecnie kwoty 11 528,41 euro (ustalanej na mocy dekretu ministerialnego z dnia 7 maja 2015 r. opublikowanego w dzienniku urzędowym nr 186 z dnia 12 sierpnia 2015 r. i aktualizowanej co dwa lata w rozumieniu art. 77 dekretu prezydenckiego nr 115/2002); jeżeli zainteresowana strona zamieszkuje wspólnie z partnerem lub innymi członkami rodziny, kwota dochodu stanowi sumę dochodu uzyskanego w tym samym okresie przez każdego członka rodziny, w tym wnioskodawcę.

Przy wyznaczaniu pułapów dochodów bierze się również pod uwagę dochody, które z mocy prawa nie są objęte podatkiem dochodowym od osób fizycznych (*imposta sul reddito delle persone fisiche*, IRPEF) lub które były przedmiotem potrącenia podatku u źródła lub podatku zastępczego.

W postępowaniach dotyczących dóbr osobistych lub w postępowaniu, w którym interesy wnioskodawcy są

sprzeczne z interesami pozostałych członków jego gospodarstwa domowego, bierze się pod uwagę wyłącznie dochód osobisty.

W przypadku osób, które zostały już skazane na mocy wyroku kończącego postępowanie w sprawie za popełnienie poważnych przestępstw określonych w przepisach, przyjmuje się, że ich dochód przekracza wyznaczone pułapy. Ofiary przemocy seksualnej, uwzględniając ofiary będące osobami małoletnimi, mogą również uzyskać prawo do skorzystania z pomocy prawnej na zasadzie odstępstwa od ogólnie obowiązujących pułapów dochodowych.

Dodatkowe informacje

Wymogi, jakie należy spełnić, aby móc ubiegać się o państwową pomoc prawną

Zainteresowana strona może wystąpić o przyznanie jej pomocy prawnej na dowolnym etapie postępowania przed organem dowolnej instancji. Wniosek należy sporządzić na piśmie. Musi on zawierać – pod rygorem nieważności – następujące elementy:

1. wniosek o przyznanie pomocy prawnej wskazujący postępowanie, do którego się on odnosi, jeżeli jest już ono w toku;
2. ogólne informacje o zainteresowanej osobie i członkach jej gospodarstwa domowego, w tym odpowiednie numery identyfikacji podatkowej;
3. oświadczenie własne osoby zainteresowanej, potwierdzające, że spełnia ona warunki dotyczące dopuszczalnego poziomu dochodu, wraz z obliczeniami jej łącznego poziomu dochodu poddawanego ocenie w tym celu;
4. zobowiązanie do zgłaszania, do chwili zakończenia postępowania, istotnych zmian w pułapach dochodów, do których doszło w poprzednim roku, w terminie trzydziestu dni od upływu jednego roku od daty złożenia wniosku lub wcześniejszego zgłoszenia tego rodzaju zmiany.

Jeżeli chodzi o dochody uzyskane za granicą, obywatele państw niebędących członkami UE są zobowiązani załączyć do wniosku wydane przez właściwe organy konsularne zaświadczenie potwierdzające prawdziwość informacji zawartych we wniosku.

Na żądanie sądu prowadzącego postępowanie lub rady izby adwokackiej właściwych do wypłacenia zaliczki na poczet pomocy prawnej zainteresowane strony muszą – pod rygorem niedopuszczalności wniosku – przedłożyć dokumenty wymagane do potwierdzenia prawdziwości informacji zawartych we wniosku.

Osoba korzystająca z pomocy prawnej może wyznaczyć adwokata wybranego z wykazu adwokatów udzielających pomocy prawnej prowadzonego przez izbę adwokacką działającą w okręgu sądu apelacyjnego, w którym zasiada sędzia właściwy do wydania orzeczenia co do istoty sprawy lub sędzia prowadzący dane postępowanie.

Organ sądowy przekazuje adwokatowi należne mu wynagrodzenie i pokrywa poniesione przez niego wydatki w drodze nakazu zapłaty, przy czym wypłacaną kwotę oblicza się zgodnie z taryfą ustaloną przez izbę adwokacką. Wysokość tej kwoty nie może w żadnym przypadku przekraczać średniej wartości opłat przewidzianych w przepisach, biorąc pod uwagę charakter prowadzonej sprawy oraz wpływ dokonywanych czynności na sytuację procesową osoby korzystającej z usług danego adwokata.

Płatności dokonuje w chwili zakończenia poszczególnych etapów postępowania, a w każdym razie w chwili zakończenia postępowania w danej instancji – a zatem z chwilą wygaśnięcia pełnomocnictwa – organ wymiaru sprawiedliwości prowadzący postępowanie; w przypadku postępowania przed Sądem Kasacyjnym środki wypłaca sąd odsyłający lub sąd, który wydał wyrok mający przymiot powagi rzeczy osądzonej. W każdym przypadku sąd właściwy może również zlecić uiszczenie opłat należnych z tytułu wcześniejszych etapów postępowania lub z tytułu postępowania przed organem niższej instancji, jeżeli postanowienie o przyznaniu pomocy prawnej zostało wydane po zakończeniu takich etapów lub takiego postępowania.

Sąd wydaje nakaz zapłaty równoległe z orzeczeniem kończącym etap postępowania, którego dotyczy roszczenie.

Adwokaci, asystenci sędziego i biegli nie mogą oczekiwać od klientów przekazania im jakiegokolwiek dodatkowego wynagrodzenia ani pokrycia jakichkolwiek dodatkowych kosztów poza tym, co przewidziano w tej

części skonsolidowanej ustawy o kosztach sądowych. Porozumienia zawierające odmienne postanowienia uznaje się za nieważne.

Wszelkie naruszenia tego zakazu uznaje się za przypadek poważnego naruszenia etyki zawodowej.

W tym miejscu należy podkreślić, że pomoc prawną w postępowaniu karnym regulują przepisy art. 90 i nast. dekretu prezydenckiego nr 115 z 2002 r., a pomoc prawną w postępowaniu cywilnym, administracyjnym, księgowym i podatkowym – przepisy art. 119 i nast. skonsolidowanej ustawy o kosztach sądowych.

W jakich okolicznościach strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana do pokrycia kosztów postępowania?

Kwestie związane z zasądzaniem kosztów w postępowaniu cywilnym regulują przepisy art. 91–98 kodeksu postępowania cywilnego.

W wyroku kończącym postępowanie w sprawie sąd nakazuje stronie przegrywającej sprawę zwrócenie stronie przeciwnej poniesionych przez nią kosztów oraz uiszczenie tej kwoty razem z kosztami obrony.

Jeżeli sąd uwzględni powództwo w zakresie niewykraczającym poza ustalenia przewidziane w jakiegokolwiek ugodzie zaproponowanej przez sąd w toku postępowania, strona, która odrzuciła taką propozycję bez uzasadnionej przyczyny, jest zobowiązana pokryć koszty poniesione w toku postępowania po przedstawieniu propozycji, chyba że spełnione zostały przesłanki potrącenia [np. jedynie częściowe uwzględnienie powództwa (*soccombenza reciproca*), całkowicie nowatorski charakter przedmiotu sporu lub zmiana orzecznictwa dotyczącego kwestii kluczowej dla sprawy].

Wydając wyrok, o którym mowa w poprzednim artykule, sąd może nie wyrazić zgody na zwrot kosztów poniesionych przez stronę wygrywającą, jeżeli uzna je za zbyt wysokie lub zbyt duże; sąd może również – niezależnie od tego, czy dana strona jest stroną wygrywającą, czy też nie – nakazać tej stronie zwrot kosztów, których przysporzyła stronie przeciwnej w wyniku naruszenia zobowiązania do zachowania lojalności i uczciwości, nawet jeżeli tego rodzaju koszty w normalnych warunkach nie podlegają zwrotowi.

Jeżeli sąd uwzględni powództwo jedynie częściowo, jeżeli sąd rozpoznaje daną kwestię po raz pierwszy lub w przypadku wprowadzenia zmian w orzecznictwie w odniesieniu do kwestii o kluczowym znaczeniu dla sprawy, sąd może dokonać potrącenia między stronami części lub całości poniesionych przez nie kosztów.

Jeżeli zawarto ugodę, uznaje się, że koszty podlegają wzajemnemu potrąceniu, chyba że strony same uzgodniły inaczej w treści ugody.

Jeżeli strona przegrywająca działała lub broniła się w złej wierze bądź dopuściła się rażącego niedbalstwa w toku postępowania sądowego, sąd – na wniosek strony przeciwnej lub z urzędu – nakazuje jej, oprócz wypłaty odszkodowania określonego w wyroku, także zwrot kosztów. Jeżeli sąd stwierdzi, że udzielono zabezpieczenia, wysłano pismo wszczynające postępowanie, ustanowiono hipotekę przymusową lub wszczęto bądź zakończono postępowanie egzekucyjne bez odpowiedniego uzasadnienia, na wniosek poszkodowanego nakazuje powodowi lub wierzycielowi, który działał bez dochowania należytej staranności, wypłacenie odszkodowania.

W każdym przypadku przy orzekaniu o kosztach sąd może z urzędu nakazać stronie przegrywającej sprawę zapłacenie stronie przeciwnej kwoty, której wysokość ustala się na zasadzie *ex aequo et bono*.

Wynagrodzenie biegłych, tłumaczy ustnych i tłumaczy pisemnych

Pracownikom kancelarii sądu wypłaca się wynagrodzenie, przyznaje się dietyienne, pokrywa się ponoszone przez nich koszty podróży i zwraca się im koszty poniesione w toku wykonywania powierzonych im zadań. Wysokość wynagrodzenia jest stała, zmienna lub uzależniona od stawki godzinowej.

Poziom wynagrodzenia stałego i zmiennego, a także poziom wynagrodzenia obliczanego na podstawie stawki godzinowej określono w tabelach zatwierdzonych dekretem Ministerstwa Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwem Gospodarki i Finansów (dekret ministerialny z dnia 30 maja 2002 r.).

Jeżeli chodzi o usługi, które nie figurują we wspomnianych tabelach, wysokość wynagrodzenia jest

proporcjonalna do czasu spędzonego na ich świadczeniu i ustala się ją w oparciu o stawki za okres pomocy świadczonej przez specjalistę. Okres pomocy świadczonej przez specjalistę wynosi dwie godziny. Wysokość opłaty za pierwszy okres takiej pomocy wynosi 14,68 euro, a za każdy kolejny – 8,15 euro.

Wysokość opłaty za okres pomocy świadczonej przez specjalistę można podwoić w przypadku konieczności zakończenia czynności w terminie nieprzekraczającym pięciu dni; jeżeli natomiast czynności należy zakończyć w terminie nieprzekraczającym 15 dni, kwotę takiej opłaty można podwyższyć maksymalnie o 50%.

■ Ostatnia aktualizacja: 23/06/2025

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.